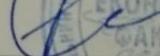

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан економічного факультету

А. Діброва **Анатолій ДІБРОВА**

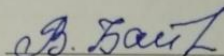
«30» травня 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри економіки

Протокол № 15 від «29» травня 2023 р.

Завідувач кафедри

В. Байдала **Вікторія БАЙДАЛА**

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Економіка підприємства»

Т. Гуцул **Тетяна ГУЦУЛ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКИМ РОЗВИТКОМ»**

Спеціальність: 051 «Економіка».

Освітня програма: «Економіка підприємства».

Факультет (ННІ): економічний факультет.

Розробники:

- 1) професор кафедри економіки НУБіП України, д.е.н., професор, заслужений працівник освіти України Ткачук В.А.;
- 2) доцент кафедри економіки НУБіП України, д.е.н., доцент Ланченко Є.О.;
- 3) доцент кафедри економіки НУБіП України, к.е.н., доцент Костюк Т.О.

1. Опис навчальної дисципліни

ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКИМ РОЗВИТКОМ

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Магістр</i>	
Спеціальність	<i>051 «Економіка»</i>	
Освітня програма	<i>«Економіка підприємства»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	<i>Вибіркова</i>	
Загальна кількість годин	<i>150</i>	
Кількість кредитів ECTS	<i>5</i>	
Кількість змістових модулів	<i>2</i>	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	<i>Курсова робота</i>	
Форма контролю	<i>Екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	<i>1</i>	<i>1</i>
Семестр	<i>1</i>	<i>1</i>
Лекційні заняття	<i>15 год</i>	<i>8 год</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год</i>	<i>8 год</i>
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>105 год</i>	<i>134 год</i>
Індивідуальні завдання	<i>15 год</i>	<i>15 год</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>3 год</i>	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета: оволодіння науково-практичними положеннями щодо організаційно-управлінських і соціально-економічних засад розвитку сільських територій і громад.

Завдання:

- сформувані академічні знання особливостей управління сільським розвитком у територіальних громадах;
- навчити аналізувати стан і виявляти диспропорції у розвитку сільських територій;
- отримати навички дослідницької економічної роботи в системі управління сільським розвитком;
- навчити обґрунтовувати стратегічні (концептуальні) соціально-економічні напрями сільського розвитку в територіальних громадах.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність визначати та розв'язувати складні економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері економіки або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК6. Здатність розробляти та управляти проектами.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проектів у соціально-економічній сфері.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

ПРН14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

3. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основні поняття, предмет, завдання й проблематика навчальної дисципліни «Економічне управління сільським розвитком»

Суть економічного управління сільським розвитком. Предмет, завдання курсу. Поняття сільської місцевості і населеного пункту, територіальної громади. Сільська територія та її складові. Структура й проблематика питань складових модулів навчальної дисципліни.

Тема 2. Сільський розвиток на базі територіальних громад

Сільська поселенська мережа і показники, що її характеризують. Класифікація сільських поселень. Сільська громада та її формування. Сільська економіка й сільський розвиток. Поняття соціальної і виробничої інфраструктури. Управління розвитком територіальних громад.

Тема 3. Організаційно-управлінські засади сільського розвитку

Державна політика сільського розвитку. Нормативно-правова база політики сільського розвитку. Система місцевого самоврядування. Органи й посадові особи місцевого самоврядування. Статус депутата місцевої ради та його повноваження, інструменти управлінської роботи. Форми прямої демократії на селі та участь в ній депутатів. Звернення, пропозиція, клопотання заява та скарга.

Тема 4. Реформування управління сільським розвитком у територіальних громадах

Передумови реформування управління розвитком територіальних громад. Підходи до реформування механізму управління розвитком територіальних громад. Алгоритм утворення спроможних територіальних громад. Стимулювання й завершальний етап створення спроможних територіальних громад.

Тема 5. Формування місцевої політики управління сільським розвитком у територіальних громадах

Правове й організаційно-методичне забезпечення формування політики розвитку територіальних громад. Методичні засади формування стратегій розвитку територіальних громад: суть, особливості й актуальність розробки. Державний фонд регіонального розвитку. Брендинг територіальних громад, її місцева ідентичність. Співробітництво територіальних громад.

Тема 6. Напрями ефективного використання людських ресурсів у сільській місцевості

Сільське населення та показники його розвитку. Демографічні тенденції та регіональні особливості сільського населення. Доходи і витрати сільського населення. Регулювання ринку праці. Програми соціально-економічного розвитку територіальних громад.

Тема 7. Економічна база сільського розвитку в територіальних громадах

Фінансове забезпечення сільського розвитку в територіальних громадах. Бюджетний процес у територіальних громадах. Особливості фінансування соціальних об'єктів сільського розвитку (освіта, медицина тощо). Комунальна власність і комунальні підприємства. Земельні ресурси територіальних громад.

Тема 8. Розвиток малих форм господарювання на селі та несільськогосподарських видів діяльності

Розвиток різних форм господарювання на селі. Переваги і недоліки функціонування малих форм господарювання. Фермерські господарства, господарства населення., сільськогосподарська кооперативи Розвиток багатокладності агропромислового виробництва в сільській місцевості. Організаційні засади й зарубіжний досвід розвитку сільського зеленого туризму.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Організаційно-управлінські аспекти сільського розвитку													
Тема 1. Основні поняття, предмет, завдання й проблематика навчальної дисципліни «Економічне управління сільським розвитком»	1	18	2	2			14	18	2				16
Тема 2. Сільський розвиток на базі територіальних громад	2-3	19	2	4			13	19		2			17
Тема 3. Організаційно-управлінські засади сільського розвитку	4-5	19	2	4			13	19	2				17
Тема 4. Реформування управління сільським розвитком у територіальних громадах	6-7	19	2	4			13	19		2			17
Разом за змістовим модулем 1		75	8	14			53	75	4	4			67
Змістовий модуль 2. Соціально-економічні аспекти сільського розвитку													
Тема 5. Формування місцевої політики управління сільським розвитком у територіальних громадах	8-9	19	2	4			13	19	2				17
Тема 6. Напрями ефективного використання людських ресурсів у сільській місцевості	10-11	19	2	4			13	19		2			17
Тема 7. Економічна база сільського розвитку в територіальних громадах	12-13	19	2	4			13	19	2				17
Тема 8. Розвиток малих форм господарювання на селі та несільськогосподарських видів діяльності	14-15	18	1	4			13	18		2			16
Разом за змістовим модулем 2		75	7	16			52	75	4	4			67
Усього годин		150	15	30			105	150	8	8			134
Курсова робота							15						15
Усього годин		165	15	30			15	105	8	8			134

4. Теми семінарських занять

Семінарські заняття навчальним планом не передбачено.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття, предмет, завдання й проблематика навчальної дисципліни «Економічне управління сільським розвитком»	2
2	Сільський розвиток на базі територіальних громад	4
3	Організаційно-управлінські засади сільського розвитку	4
4	Реформування управління сільським розвитком у територіальних громадах	4
5	Формування місцевої політики управління сільським розвитком у територіальних громадах	4
6	Напрями ефективного використання людських ресурсів у сільській місцевості	4
7	Економічна база сільського розвитку в територіальних громадах	4
8	Розвиток малих форм господарювання на селі та несільськогосподарських видів діяльності	4
Разом		30

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття навчальним планом не передбачено.

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття, предмет, завдання й проблематика навчальної дисципліни «Економічне управління сільським розвитком»	14
2	Сільський розвиток на базі територіальних громад	13
3	Організаційно-управлінські засади сільського розвитку	13
4	Реформування управління сільським розвитком у територіальних громадах	13
5	Формування місцевої політики управління сільським розвитком у територіальних громадах	13
6	Напрями ефективного використання людських ресурсів у сільській місцевості	13
7	Економічна база сільського розвитку в територіальних громадах	13
8	Розвиток малих форм господарювання на селі та несільськогосподарських видів діяльності	13
Разом		105

8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Контрольні питання

1. Основні поняття, предмет і завдання навчальної дисципліни «Економічне управління сільським розвитком».
2. Структура дисципліни, методи її вивчення та джерела інформації.
3. Суть і політика сільського розвитку.
4. Сільська громада та її формування.
5. Сільська економіка й сільський розвиток.
6. Управління розвитком територіальних громад.
7. Державна політика сільського розвитку.
8. Нормативно-правова база політики сільського розвитку.
9. Державні концепції і програми, стратегії сільського розвитку (розвитку сільських територій).
10. Суб'єкти управління в системі місцевого самоврядування (установи, посадові особи тощо).
11. Передумови реформування управління розвитком територіальних громад.
12. Підходи до реформування механізму управління розвитком територіальних громад.
13. Алгоритм утворення спроможних територіальних громад.
14. Стимулювання й завершальний етап створення спроможних територіальних громад.
15. Формування місцевої політики управління розвитком територіальних громад.
16. Правове й організаційно-методичне забезпечення формування політики розвитку територіальних громад.
17. Методичні засади формування стратегій розвитку територіальних громад: суть, особливості й актуальність розробки.
18. Брендинг територіальних громад, їх місцева ідентичність.
19. Державний фонд регіонального розвитку: історія, стан фінансування, приклади проєктів.
20. Співробітництво територіальних громад: суть, приклади.
21. Ресурсне забезпечення сільського розвитку в територіальних громадах.
22. Розвиток аграрних формувань як головних роботодавців у сільській місцевості.
23. Суть і значення сільськогосподарської кооперації для розвитку малих форм господарювання в аграрному секторі економіки.
24. Неаграрні види економічної діяльності в територіальних громадах.

Комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

Питання 1. Сільська поселенська мережа являє собою ...

1. Сукупність облаштованих місць проживання людей у сільській місцевості, які переважно зайняті в АПК, використовують для цих цілей землю та засоби виробництва, тісно пов'язані з природним середовищем.
2. Сукупність тимчасових місць проживання людей у сільській місцевості, які переважно зайняті в агропромисловій сфері, використовують для цих цілей засоби виробництва, тісно пов'язані з навколишнім середовищем.
3. Сукупність облаштованих місць постійного проживання людей у сільській і міській місцевості, які зайняті в галузях економіки, більш тісно, ніж міські жителі, пов'язані з навколишнім середовищем.
4. Сукупність сіл, де проживають люди, які зайняті в галузях економіки і тісно пов'язані з навколишнім середовищем.

Питання 2. Дайте правильне визначення сільським територіям.

1. Сільська територія – це площа земельних угідь, яка характеризується кількісними і якісними характеристиками: родючість, вміст гумусу, кількість опадів, клімат, роза вітрів тощо.
2. Сільська територія являє собою складну і багатофункціональну природну структуру з властивими їй характеристиками: площею земельних угідь, на яких вона розміщена; чисельність населення, яке проживає, його зайнятністю.
3. Сільська територія – це природна, виробничо-соціальна система, яка характеризується площею земель, кількістю населення, сферами зайнятості й структурою виробництва, станом соціальної й виробничої інфраструктури, діяльністю місцевої влади).
4. Сільська територія – це природна складова та соціально-економічна й виробничо-господарська структура земельних угідь з кількісними і якісними характеристиками: площа, структура ґрунту, його агрохімічний склад, вміст гумусу тощо.

Питання 3. Що є предметом вивчення курсу “Економічне управління сільським розвитком”?

1. Механізм функціонування і розвитку сільських поселень, його населення, виробничої і соціальної інфраструктури, господарських і громадських структур, діяльність органів місцевого самоврядування, збереження екології тощо.
2. Механізм функціонування і розвитку міст і селищ, його населення, соціальної інфраструктури, підприємств, організації та установ, розташованих на сільських територіях, діяльність Уряду й Президента, збереження екології.
3. Механізм функціонування і розвитку сіл та міст, населення України, виробничої інфраструктури, установ, розташованих на сільських територіях, діяльність органів місцевого самоврядування.
4. Функціонування і розвиток мережі поселень населення, підприємств, організації та установ, діяльність органів місцевого самоврядування, збереження навколишнього природного середовища.

Питання 4. У яких регіонах проживає більше сільського населення (як в абсолютних, так і відносних показниках)?

1. Велика чисельність сільського населення проживає у західній частині України, а менша – на півночі. Середньоукраїнський абсолютний і відносний рівень кількості сільського населення притаманний східним і південним областям України.
2. Менша кількість сільського населення проживає у західних областях України, а більше у східних і південних. Середньоукраїнський абсолютний і відносний рівень кількості сільського населення притаманний північним і центральним областям України.
3. Більша кількість сільського населення проживає у західних областях України, менша – у південних і східних. Середньоукраїнський абсолютний і відносний рівень кількості сільського населення притаманний північним і центральним областям.
4. Більша кількість сільського населення проживає у центральних і північних областях України, менша – у південних і східних. Середньоукраїнський абсолютний і відносний рівень кількості сільського населення притаманний західним областям.

Питання 5. Життєве середовище включає в себе такі компоненти:

1. Природну, предметно-організаційну (штучно створене середовище), суспільну (людська спільнота).
2. Екологічну, предметно-виробничу (створення матеріальних благ), культурну (традиції, побут, релігія).
3. Предметну, організаційну (створення матеріальних і духовних благ).
4. Екологічну, виробничу (створення благ), суспільну (людська спільнота).

Питання 6. Як би Ви визначили соціальну сферу села?

1. Це сфера, яка забезпечує життєдіяльність сільського населення, включає в себе людину та її відтворення, сільське розселення, соціальну інфраструктуру та життєвий рівень селян.
2. Це сфера прикладання праці, де забезпечується виробництво матеріальних благ для сільського населення, включає в себе розвиток виробничої і соціальної інфраструктури.
3. Це сфера, яка забезпечує виробництво товарів і послуг для сільського населення, включає в себе виробництво, обслуговування, соціальну інфраструктуру та життєвий рівень селян.
4. Це сфера, яка забезпечує діяльність сільських працівників, включає в себе сільське господарство, промисловість, торгівлю, а також соціальну інфраструктуру.

Питання 7. Які види діяльності (галузі) відносяться до соціальної інфраструктури?

1. Житлово-комунальне господарство, торгівля, побут.

2. Освіта, наука, медицина, культура, мистецтво.
3. Фізична культура, туризм і відпочинок, пасажирський транспорт і зв'язок.
4. Всі вищеперелічені.

Питання 8. Які критерії визначають мале підприємство (малу форму господарювання)?

1. Чисельність працюючих, обсяг виручки від реалізації продукції.
2. Розмір території, яку займає господарська одиниця.
3. Розмір річного товарообороту.
4. Всі вищеперелічені.

Питання 9. Які господарські структури в аграрному секторі Ви б віднесли до малих форм господарювання?

1. Фермерські господарства, акціонерні товариства.
2. Фермерські господарства, особисті селянські господарства.
3. Селянські господарства, агрокомбінати.
4. Фермерські господарства, господарства населення, акціонерні товариства.

Питання 10. Яка основна форма роботи постійних комісій у сільській (селищній) раді?

1. Сесія.
2. Засідання.
3. Конференція.
4. Семінар.

Питання 11. Які надаються державою гарантії (преференції) діяльності депутата сільської (селищної) ради?

1. Організаційні, трудові, матеріальні.
2. Фінансові, побутові, медичні.
3. Соціальні, трудові.
4. Всі вище перелічені.

Питання 12. Що собою являє звернення громадян?

1. Це форма безпосередньої демократії, яка передбачає звернення громадян в усній чи письмовій формі до органів і посадових осіб державної влади та місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності. Сюди відносяться пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги
2. Висловлення порад, рекомендацій щодо діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів, посадових осіб, а також висловлення думок щодо врегулювання суспільних відносин та умов життя громадян, вдосконалення правової основи державного і громадського життя, соціально-культурної та інших сфер діяльності держави і суспільства.
3. Проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їхніх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного

законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів сільських, селищних рад, сільського, селищного голови, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності.

4. Немає правильної відповіді.

Питання 13. Орган самоорганізації населення – це ...

1. представницький орган місцевого самоврядування, що обирається жителями, які проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення окремих питань місцевого значення.

2. представницький орган, що створюється жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення окремих питань місцевого значення.

3. представницький орган державної виконавчої влади, що створюється жителями, які на законних підставах проживають на території села, селища, міста або їх частин, для вирішення окремих питань державного значення.

4. Немає правильної відповіді.

9. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача та здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання.

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем у навчальній діяльності:

- методи організації і здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні й практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача та методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного та систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками й поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди й переконання, вміння формулювати думки та висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити й здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

10. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р., протокол № 10) видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу й має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни та затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквиуму тощо, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен – це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік – це форма атестації, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння здобувачем вищої освіти програми виробничої практики, підготовки та захисту курсової роботи (проекту) .

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамени й заліки відповідно до вимог робочого навчального плану в терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 01.05.2023 р., протокол № 404):

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Довідник для сільського та селищного голови / Терещенко В.К., Ланченко Є.О., Ткачук В.А. та ін. К.: ВАССР, 2014. 530 с.

2. Соціально-економічний розвиток сільських територій: навчальний посібник / Терещенко В.К., Ткачук В.А., Ланченко Є.О. та ін.; за ред. В.К. Терещенка. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. 348 с.

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Ткачук В.А. Розвиток сільських територій в умовах соціально-економічних трансформацій та людиноцентризму: теорія та практика: монографія. К.: Компринт. 2017. 375 с.

2. Shcherbak V., Gryshchenko I., Ganushchak-Yefimenko L., Nifatova O., Tkachuk V., Kostyuk T., Hotra V. Using a sharing-platform to prevent a new outbreak of COVID-19 pandemic in rural areas. Global Journal of Environmental Science and Management, Volume 7, 2021, Issue 2, Pages 155-170. <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85099452933&origin=resultslist>

3. Ланченко Є.О. Розвиток соціально-трудоових відносин в аграрній сфері: монографія. Київ: ЦП «Компринт», 2022. 266 с.

4. Ланченко Є. О., Івченко В. М. Розвиток малих форм господарювання в аграрному секторі економіки. Економічний вісник університету. 2023. Вип. 56. С. 19-28.

5. Ланченко Є. О. Формування й ефективність використання людських ресурсів у сільському господарстві. Економіка та управління АПК. 2022. Вип. 2. С. 67-79.

6. Ланченко Є. О. Інвестиційне забезпечення створення робочих місць в аграрній сфері. Економічний вісник університету. 2020. Вип. 45. С. 21-32.

7. Ланченко Є. О. Соціально-трудоові аспекти розвитку скотарства в сільськогосподарських підприємствах. Економіка та управління АПК. 2021. Вип. 2. С. 19-28.

8. Законодавство України. Вебсторінка. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.

9. Державна служба статистики України. Вебсторінка. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

10. Міністерство соціальної політики України. Вебсторінка. URL: <http://www.msp.gov.ua>.

11. Міністерство економіки України. Вебсторінка. URL: <http://www.me.gov.ua>.

12. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Вебсторінка. URL: <http://www.agro.me.gov.ua>.

13. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. Вебсторінка. URL: <https://www.mtu.gov.ua>.

14. Децентралізація. Вебсторінка. URL: <https://www.decentralization.gov.ua>.